

ਤਤਕਰਾ

1.	ਜਨਮ	17
2.	ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ	18
3.	ਮੇਰਾ ਦਾਦਾ	20
4.	ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ	22
5.	ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ	23
6.	ਮੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ	25
7.	ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣ ਮਗਰੋਂ	27
8.	ਲੁਧਿਆਣੇ	28
9.	ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ	30
10.	ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ	33
11.	ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ	36
12.	ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ	37
13.	ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ	39
14.	ਲੀਲਾ ਰਾਮ ਦੀ ਫ਼ਰਮ	42
15.	ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ	44
16.	ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਗਿਰਦ	46
17.	ਸਾਡੀ ਰੋਟੀ	48
18.	ਸਾਡਾ ਨਿੱਤ ਦਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ	50
19.	ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ, ਉਦਾਸੀ ਵੀ	52
20.	ਔੱਨਾ ਮੰਗਣਾ	54
21.	ਮਾਰ ਪੈਣੀ	56
22.	ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ?	58
23.	ਗਰਮ ਕੋਟ	59
24.	ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ	61
25.	ਸ਼ਿਮਲੇ ਜਾਣਾ	63
26.	ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀਓ ਕੰਮ	64

27.	ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	66
28.	ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ	68
29.	ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ	70
30.	ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ—ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ	73
31.	ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਹੀ	75
32.	ਫੇਰ ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ	77
33.	ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ	78
34.	ਕਵੀ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ	80
35.	ਮੈਂ—ਸਟੇਜੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ	81
36.	ਸੂਈ ਵੀ ਤੇ ਕਲਮ ਵੀ	83
37.	ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ	84
38.	ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ	86
39.	ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਅਖਬਾਰ, ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ	88
40.	ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੁਰਾਣਾ ਹੀ	90
41.	ਮਰੀ ਦੇ ਦੋ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ	91
42.	ਨੰਦ ਦੀ ਮੌਤ	93
43.	ਮਰੀ ਤੋਂ ਆਉਣਾ	96
44.	ਦਿੱਲੀ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੋਲ	97
45.	ਖੜਗ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਪਾਸ਼ਕ ਨਾਲ ਵਾਕਫੀ	100
46.	“ਸਾਵੇ ਪੱਤਰ” ਦੇਖੋ ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ	102
47.	ਦਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਿਰਣਾ ਹੋਣੀ	104
48.	ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਨੌਕਰ ਹੀ	106
49.	ਇਹਨਾ ਦਿਨਾ ਦੀਆ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ	108
50.	ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ	110
51.	ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ	113
52.	ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ	115
53.	ਫੇਰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਪਹੁੰਚਣਾ	117
54.	ਅਜੇ ਮੈਂ “ਧੀਰ” ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ	118
55.	ਇਕ ਰੋਮਾਂਸ	120
56.	ਇਸ ਰੋਮਾਂਸ ਦੇ ਕਈ ਇਕ ਰੂਪ	122
57.	ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਦਾ ਸਿਲਿਆ ਸੂਟ	123
58.	ਸ਼ਿਮਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ	125
59.	ਇਕ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਇਨਾਮ	127
60.	ਫੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਪਰ ਇਨਕਾਰ	129
61.	ਮੈਂ—ਆਪਣੀ ਮਾ ਦੀ ਜਾਨ	131
62.	ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ	133

63.	ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤੇ ਛਾਪਾ	134
64.	ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ	136
65.	ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਗ਼ਮ	138
66.	ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ	140
67.	ਹੁਣ ਅਫੀਮ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਆ	141
68.	ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੱਗ	143
69.	ਮੇਰਾ ਪਤਨ	145
70.	ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ “ਗੁੱਡੀਆਂ ਪਟੋਲੇ”	146
71.	“ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ” ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ	148
72.	ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਗਿਆ	150
73.	ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ	153
74.	ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ	155
75.	ਸੁਤੰਤਰ ਫਸ ਗਏ ਫਾਹੀ...	157
76.	ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੋਰ ਸੀ	159
77.	ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਗੱਲਾਂ	161
78.	ਖੰਡ-ਬੂਰਾ ਤੇ ਗੁੜ ਜਾਂ ਲਾਟ	162
79.	ਗਿਆਨੀ ਕਾਲਜ	163
80.	ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਪਰ ਇਨਕਾਰ	165
81.	ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਇਕ ਕੋਠੀ ਵਿਚ	167
82.	ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਮੋੜੀ	168
83.	ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣੀਆਂ	170
84.	ਪਟਿਆਲੇ “ਜੀਵਨ ਪ੍ਰੀਤੀ” ਵਿਚ	171
85.	ਏਥੇ ਮੈਂ ਐਡੀਟਰੀ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਚਾਓ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ	173
86.	“ਜੀਵਨ ਪ੍ਰੀਤੀ” ਦਾ ਗੀਤ ਅੰਕ	174
87.	ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਫਸਾਦ	176
88.	ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਕਤਲ	177
89.	ਦੂਜੀ ਪੁਸਤਕ “ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ”	179
90.	ਇਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਕਵਿਤਾ	181
91.	ਇਕ ਹੋਰ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ	183
92.	ਕਲੱਕਤੇ ਵਿਚ	185
93.	ਲੁਧਿਆਣੇ ਸਭਾ ਬਣਾਈ	187
94.	ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ	189
95.	ਲਾਲ ਝੰਡਾ ਬੁਲਾਉਣਾ	191
96.	ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ	193
97.	ਲੇਬਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਮਦਦ	194
98.	ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ	196

99	“ਕੋਈ ਇਕ ਸਵਾਰ” ਲਿਖੀ	198
100.	ਜਲੰਧਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ	199
101.	ਦੋ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪੀਆਂ	201
102.	ਕਦੇ ਡੁੱਲ, ਕਦੇ ਕੰਡਾ	203
103.	ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੱਛੀ, ਵਾਂਗ	205
104.	ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਲਛਮਣ ਸੀ	207
105.	ਮਨੋਰੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ	209
106.	ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ	210
107.	ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ	213
108.	ਇਕ ਪਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ	216
109.	ਭੇਤ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਖੁਲ੍ਹਾ	220
110.	ਨਕਾਬ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੀ	223
111.	ਨੇਕੀ ਕੋਲ ਗਿਆ	226
112.	ਰੋਜ਼ਾਨਾ “ਨਵਾ ਜਮਾਨਾ” ਵਿਚ	230
113.	ਫੇਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇਕੀ ਕੋਲ	233
114.	ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ	235
115.	ਵੱਖ ਨਾਵਲ ਦੀ ਵੱਖ ਕਹਾਣੀ	241
116.	ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਕੰਮ	245
117.	ਕੁਰਾਹਾ	248
118.	ਆਗ ਗੋਲਣ ਗਏ	250
119.	ਰਸ ਲੈਣ ਗਿਆ	252
120.	ਥੋੜਾ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵੱਲ	255
121.	ਬਸੀ ਅਤੇ ਬਸੀ ਦਾ ਰਾਹ	258
122.	ਨਾਨਕੀਂ ਜਾ ਕੇ ਜੀਅ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ	261
123.	ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ	263
124.	ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ—ਇਕ ਪਰਵਾਰ	266
125.	ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ	269
126.	ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੇਵਲ ਸਵਾ ਪੰਜ ਔਨੋ ਰਹਿ ਗਏ	271
127.	ਮੇਰਾ ਮੰਗਣਾ	274
128.	ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ	276
129.	“ਬਟੂਏ ਲੈ ਲਓ ਬਟੂਏ ।”	280
130.	ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਲਈ	282
131.	ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੱਗਾ	284
132.	ਮਸ-ਫੁਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ	287
133.	ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਡਾਲਤੀ	289
134.	ਅਲੁੜਪਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਇਕ ਯਾਦਾਂ	292

135.	ਕਈ ਵਾਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਖਤਰੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ	294
136.	ਪਿਤਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ	296
137.	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ	299
138.	ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਆਉਣਾ	301
139.	ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਜਾਣਾ	303
140.	ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਜੇਲ ਗਿਆ	306
141.	ਇਸ ਜੇਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ	308
142.	ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ	311
143.	ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ	315
144.	ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ	318
145.	ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਫਿਰਕੂ ਬਣਿਆ	320
146.	ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਪਈ ਦੁਫੇੜ	322
147.	ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ	324
148.	ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ	329
149.	“ਚਿਕਮੰਗਲੂਰ ਬਈ ਚਿਕਮੰਗਲੂਰ”	332
150.	ਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ	335
151.	ਇਕ ਹੱਥ ਕਲਮ, ਇਕ ਹੱਥ ਲਾਲ ਝੰਡਾ	337
152.	ਮੇਰੀ ਛਪੀ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ	339
153.	ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ	341
154.	ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ	343
155.	ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਫ਼ਰਕ	345
156.	ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ	348
157.	ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ	350
158.	ਮੋਹਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਚੁਣਿਆ	352
159.	ਵੈਨਗਾਗ ਤੋਂ ਖਿਮਾ	355
160.	ਮੋਹਾਲੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ	357
161.	ਜੇਲ ਗਿਆ	359
162.	“ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ”	361
163.	ਤਿੰਨ ਚੋਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ	364
164.	ਢਾਈ ਕੰਮ ਹੋਏ	366
165.	ਨਿਰਾਸ਼ਾ	368
166.	ਸੱਚੇ ਕਵੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਵਿਤਾ	371
167.	ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ	374
168.	ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ	376

169.	ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹਰ ਘਟਨਾਵਾਂ	378
170.	ਦਾਦੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ	381
171.	ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਭੋਗੀ	383
172.	ਕੱਚੀ ਸੋਚ	386
173.	ਮੇਰੇ ਚਲਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਰੂਪ—1	388
174.	ਮੇਰੇ ਚਲਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਰੂਪ—2	391
175.	ਮੇਰੇ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ	394
176.	ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ	398
177.	ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ	401
178.	ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੀਵਿਆਂ ਹਾਂ	404
179.	ਕੁਝ ਵਿਕੋਲਿਤੀਆਂ	407
180.	ਤੀਲੀ ਬਾਲੀ ਹੈ ਮੈਂ	413